

editoryal: Gıda Egemenliği, Hemen Şimdi!

"Dünyanın neresinde olursa olsun, gıda egemenliği için verilen her mücadele, bizim mücadelemizdir."

Nyéleni Gıda Egemenliği Deklarasyonu

1996 Dünya Gıda Zirvesi'nde La Via Campesina (LCV), sunduğu yeni anlayışla hem şirketlerin tekelindeki pazar odaklı gıda üretimi ve dağıtımına meydan okumuş hem de açlık ve yoksullukla mücadele etmek için yerel ekonomileri yaratacak ve güçlendirecek yeni bir paradigma önermiş oldu. O günden sonra gıda egemenliği, birçok hükümet ve çok uluslu kurum da dahil olmak üzere, dünyanın her yerindeki insanların hayalgüçlerini ele geçirdi ve kendini sosyal, çevresel, ekonomik ve politik adalete adanmış olanların evrensel şiarı haline geldi.

Gıda egemenliği hem yaklaşımı hem de politikası bakımından gıda güvenliğinden farklıdır. Gıda güvenliği gıdanın nereden geldiğini ya da hangi koşullar altında üretilip dağıtıldığını hesaba katmaz. Ulusal gıda güvenliğinin hedeflerini gerçekleştirmek için edindiği gıda, çoğunlukla çevreyi tahrip ve istismar eden koşullarda üretilmekle birlikte tarım şirketlerinin yararına yerel gıda üreticilerinin zararına olan ödenekler ve politikalarla desteklenir. Gıda egemenliği açlık ve yoksullukla baş etmek ve bütün halklar için sürdürülebilir gıda güvenliği sağlamak için ekolojik olarak uygun üretim, dağıtım ve tüketim; sosyal-ekonomik adalete ve yerel gıda sistemlerine vurgu yapar. Gıda egemenliği toplumun kolektif amaçlarına hizmet eden ticareti ve yatırımı savunur. Ayrıca üretim araçlarının halkın kontrolünde olmasını; küçük çaplı üreticiler için tarım reformu ve kullanım hakkı güvencesini; agroekolojiyi; biyolojik çeşitliliği; yerel bilgiyi; çiftçi, kadın, yerli halklar ve işçilerin haklarını; sosyal koruma ve iklim adaletini destekler.

2001'de çiftçi, balıkçı, yerli halk, sivil toplum ve akademik örgütlerin temsilcileri gıda egemenliğinin farklı unsurlarını detaylandırmak için Havana'da Gıda Egemenliği Dünya Forumunda buluştular. 2000 yılından itibaren World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)'nün Tarım Anlaşması'na karşı olan eylemciler sürdürülebilir, aile temelli gıda üretimi için halktan destek talep ettiler ve Priority Peoples' Food Sovereignty (Halkların Gıda Egemenliğine Öncelik) ve WTO out of Food and Agriculture (Dünya Ticaret Örgütü Gıda ve Tarımdan Uzak Dur)'un duyurusunu yaptılar.

2007'de Mali'de yapılan *Dünya Gıda Egemenliği Forumu* bir dönüm noktasıydı. Forum evrensel gıda egemenliği hareketini güçlendirme amaçlı 80 ülkeden 500 insanı fikirlerini, stratejilerini ve eylemlerini birleştirmek için bir araya getirdi. Nyéleni Deklarasyonu hareketin görüşünü özetliyor ve şunu ortaya koyuyor:

"Gıda egemenliği; insanların ekolojik olarak güvenli ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilmiş, sağlıklı ve kültürel olarak uygun gıdaya ulaşım ve kendi gıda ve tarım sistemlerini belirleme hakkıdır. Gıda egemenliği, kurumsal şirketlerin ve pazarın taleplerinin yerine, gıda sistemlerinin merkezine gıdayı üreten, dağıtan ve tüketenleri koyar. Gelecek neslin dahiliyetini ve çıkarlarını savunur. Gıda egemenliği yerel ve ulusal ekonomilere ve pazarlara öncelik verir; köylüyü, aile çiftçiliği odaklı tarımı, geleneksel balıkçılığı, göçebe çoban-odaklı otlatmacılığı ve çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik temel alınarak yapılan gıda üretimini, dağıtımını ve tüketimini güçlendirir. Gıda egemenliği baskıdan; kadınlar, erkekler, insanlar, halklar, toplumsal sınıflar ve nesiller arasındaki eşitsizlikten muaf yeni toplumsal ilişkileri ifade eder."

Gıda egemenliği hem şehir hem kırsaldaki insanlar için; hem yoksul hem de zengin devletler için çok anlam ifade eder. Gıda egemenliği neoliberalizme, serbest piyasaya, yıkıcı ticaret ve yatırımlara karşı bir direniş alanı açtığı kadar, demokratik gıda ve iktisat sistemleri ve adil, sürdürülebilir bir gelecek kurmanın da alanını açar. Dönüştürücü gücü Birleşmiş Milletler Gıda Hakkı Özel Raportörleri Jean Ziegler ve Olivier de Shutter tarafından ve IAASTD (Uluslararası Gelişim Odaklı Tarım Bilgisi, Bilimi ve Teknolojisi Değerlendirmesi) gibi önemli siyasi belgeler tarafından doğrulanmıştır.

Dünya'da gıdanın çoğunu sayıları yaklaşık bir milyarı bulan küçük ölçekli gıda üreticileri üretir. Bu üreticilerin çoğunun da ne yazık ki kendisi açtır. Onların seslerini ve kapasitelerini yükseltmedikçe yıkıcı iklim değişimine, çevrenin bozulmasına ve ekonomik bunalımlara dair kalıcı çözümler bulamayacağız. Gıda egemenliğinin hikayesi mücadele ve umudun hikayesidir. Nyéleni bülteninin bu sayısı bize daha iyi bir dünya umudunu veren mücadelelere adanmıştır. **Şimdi, her zamankinden fazla gıda egemenliği zamanıdır.**

Shalmali Guttal, Focus on the Global South

biz kimiz?

Son yıllarda yüzlerce örgüt ve hareket dünyadaki bütün insanların Gıda Egemenliği hakkını geliştirmek ve savunmak için mücadelelerde, eylemlerde bulunmuş ve çok çeşitli işler yapmıştır. Bu örgütlerin çoğu 2007 Nyéleni Uluslararası Forum'una katılmış ve Nyéleni 2007 deklarasyonunu siyasi platform kabul eden daha geniş bir Gıda Egemenliği Hareketi'nin bir parçası olarak hissetmiştir. **Nyéleni Bülteni bu uluslararası hareketin sesi olmayı amaçlamaktadır.**

Dahil olan Örgütler: Development Fund, ETC Group, FIAN, Focus on the Global South, Food First, Friends of the Earth International, GRAIN, Grassroots International, IPC for food sovereignty, La Via Campesina, Marcha Mundial de las Mujeres, Oxfam Solidarity, Real World Radio, Roppa, The World Forum Of Fish Harvesters & Fish Workers, VSF-Justicia Alimentaria Global, WhyHunger.

Şimdi online abone olun!!

www.nyeleni.org

Gıda Egemenliği hareketini tabandan kurmamıza destek olun.

Her katkının bir anlamı var:

Nyeleni bültenine destek verin.

Banka: BANCA POPOLARE ETICA SCPA
İSPANYA ŞUBESİ

Hesap Sahibi: Asociación Lurbide –

El Camino de la Tierra

IBAN: ES2315500001220000230821

BIC/SWIFT code: ETICES21XXX

Koreli Kadın Köylüler Derneği Kızkardeşlerin Bahçesi (SGP)

Egemenliği

Sisters' Garden Plot (SGP) Kore, tarım ürünlerinin üretim ve tüketimine komünal bir açıdan yaklaşarak Güney Kore'de daha fazla gıda egemenliğine erişmeyi amaçlıyor. Ülkenin her tarafından çiftçi kadınların ürettiği sağlıklı, yöresel, mevsimlik ürünler düzenli olarak doğrudan katılımcılara gönderiliyor. Mart 2009'da kurulan SGP sürdürülebilir, organik tarıma, biyoçeşitliliği koruma ve muhafaza etmeye, yerel tohumları temin etmeye ve köylü haklarını güçleştirmeye inanıyor. Gıda egemenliği ilkelerine göre hareket eden Koreli köylü kadınlar sadece karbon azaltıp çevreyi korumakla kalmıyor aynı zamanda gıdanın halk için uygun fiyatlı olmasını da garantiliyor.

2005'de köylü kadınlar kendi içlerinde daha büyük bir birliğe ulaşmak için bir kampanya başlattıklarında SGP'nin tarihindeki önemli bir olay meydana gelmiş oldu. Bununla neredeyse eş zamanlı olarak Koreli Köylü Kadınlar Derneği(KWPA) La Via Campesina'nın biyoçeşitlilik komitesine katıldı ve yerli tohumları korumak ve muhafaza etmek için bir kampanya başlattılar. 2008'de KWPA, Kore Milli Kadın İttifakı ile işbirliği içinde "Gıda Egemenliği'nin Muhafızları" adlı bir proje başlattı. Kore Milli Kadın İttifakı kadın işçiler, kadın öğrenciler ve komün kadın birliklerinden oluşan geniş bir üye listesine sahip. Proje katılımcıları tüketicilerle birlikte gıda egemenliğinin kavramlarını ve prensiplerini çalıştı, yerli tohumları koruma ve muhafaza etme kampanyasında yer aldive yüksek fiyatlı tarım pratikleri ve politikalarına alternatifler üzerine araştırmalar yaptılar.

İstihdam ve İş Gücü Bakanlığı SGP'yi 2009'dan beri sosyal bir girişim olarak kabul ediyor ve katılımcılarının maaşlarını destekliyor. Hükümet desteği beş yıl boyunca sürüyor. SGP aynı zamanda üyelerinden de üyelik ücreti alıyor. Bütün SGP toplulukları her Salı günü gıda paketleri hazırlıyor ve bu paketleri tüketicilere göndermek için bir teslimat servisi kullanıyor -doğrudan teslim eden Naju ve Hamahn toplulukları haricinde. Tüketiciler her Çarşamba paketlerini alıyorlar. Ülkedeki bütün çiftçi topluluklarında çoğu Koreli bazıları da Filipin, Çin, ve Vietnam göçmeni olan yaklaşık 7-15 kadın bulunuyor. Kadınlar bu çabalarının sonucunda kendi topluluklarında köylü kadınlar olarak haysiyetlerinizkazandılar ve hem evlerinde hem köylerinde daha fazla toplumsal itibareld ektiler.

odak noktası

Kolombiya'daki Köylü Çiftçilerin Pazarı

1940'ların sonlarından beri Kolombiya dünyanın muhtemelen en köylü karşıtı hükümetleriyle karşılaştı. Ordu, para-militer ölüm mangaları, silahlı uyuşturucu kaçakçıları ve çeşitli gerilla hareketleri ve hükümet güçleri arasındaki çatışmalarda binlerce köylü çiftçi hayatını kaybetti ve birçoğu da şu anda ülke içinde yerlerinden edilmiş insanlar olarak yaşıyorlar. Hükümetin onlarca yıl devam eden anti-komünist propagandası "bölücü"leri hukuk dışı öldürmenin normal karşılandığı bir iklimde, zaman içinde şehir sakinlerinin "campesino" (köylü) kelimesini "bölücü" kelimesiyle özdeşleştirmesine neden oldu.

Öyleyse bazıları La Via Campesina üyesi diğerleri de onun müttefikleri olan Kolombiya'lı köylü örgütlerinin ekolojik tarımı destekleyen rahibelerle ve şehirdeki akademik araştırmacılarla birlikte Bogota'daki köylü çiftçilerin pazarını güçlendirmek adına çok iyi bir kamu politikası oluşturmaları nasıl mümkün oldu?

2000'lerin ortasında Belediye başkentte taze ürünlerin dağıtımını kırsal tarım ve dev süpermarketler arasında bir seri, yapılar arası transfer noktası niteliğinde pazar oluşturarak yeniden inşa etmek istedi. Gelenekse olarak Bogota'nın toptan satıcılarına ürün sağlayanköylüler bu yeni sistemde işin dışında bırakılacak gibiydi. Ama yukarıda bahsedilen kırsal-kentsel koalisyon,belediyenin kurmak istediği yeni yapı yerine on tane yeni köylü çiftçi pazarı kurması ve desteklemesi gerektiğini öne süren bir karşı teklif sundu. Belediye, köylülerin şehrin güzel meydanlarını "gecekondu mahallelerine" çevireceğini söyleyerek bu teklife karşı çıktı. Fakat baskı taktikleri sayesinde bir deneme pazarı açmayı kabul ettiler. Köylüler, onları şaşırtacak kadar düzenli ve örgütlüydüerve kaliteli taze ürüne hasret kentli tüketiciler pazara bayıldılar. Bu iyi sonuçlar ve yeni belediye seçimleri arasında şehir hükümeti tutumunu değiştirip birkaç pazar açmayı kabul etti. 2010 yılı itibarıyla yaklaşık 2.500 köylü aile bu işte yılda 2 milyon dolardan fazla para kazanıyordu.

Gıda Egemenliğini zor şartlarda kurmak

Köylü hareketinin en ilginç tarafı amaçları, örgütlenmesi ve diğer kazanımlarıyla ilgilidir. Bir amaç her sınıftan mahallelerde pazar kurmak ve süpermarket fiyatlarından düşük ama aracı/komisyoncu olmaması sebebiyle yine de çiftçi için karlı fiyatlar üzerinde anlaşmaktır. Bu kazanımlarından biri oldu. Diğer bir amaç kent sakinlerinin gözünde, ortadan kaldırılması gereken bölücüler olarak damgalanan köylülerin imajını; değer verdikleri ve güvendikleri, sağlıklı ve uygun fiyatlı gıda üreticileri olarak değiştirmekti. Anketlere göre bu imaj gerçekten kök salmaya başladı bile. Pazarlar, köylülerini örgütlemek ve onlara politik eğitim vermek için kullanılmak istendi. Bu yüzden Bogota'ya satış yapmaya geldiklerinde kamu politikası süreciyle ilgili seminerlere katıldıktan sonra kendi yerellerine geri döndüklerinde oralarda da çiftçi pazarları talep ettiler ve taşıma ücretinin paylaşılması için derneklerde örgütlendiler. Bu örgütlenmeler belediyelerin ürünlerin pazara taşınması için kamyontemin etmesine yönelik baskı oluşturmak şeklinde kendini gösterdi ve bu baskılar birçok zaman başarıya ulaştı.

Son olarak, bu pazarlar ekolojik tarıma geçişi desteklemiş oldu. Bu çok zekice gerçekleştirildi. Bütün ekolojik üreticiler,fiyatlarının geleneksel üreticilerdenyüksek olmamasında uzlaşarak büyük yeşil bir çadırın altında satış yapıyorlardı. Doğal olarak, tüketiciler önce yeşil çadıra üşüşüp ancak bütün "yeşiller" tükendikten sonra diğer çadırlardan alışveriş yapmaya başlıyordu. Bu durum diğer çiftçilerin dikkatini çekmesi hiç uzun sürmedi. En sonunda agroekoloji ve ekolojik tarıma ilgilerini ifade ettiklerinde (ki bu konuda kimse onlara baskı yapmamıştı) bu çiftçiler, kendilerine agro-ekoloji konusunda rehberlik yapacak köylülerle tanıştırmak üzere rahibelere yönlendiler.

Bugün Bogota'daki köylü pazarları gıda egemenliğine çok kuvvetli bir destek veriyor, dört ilden köylülere çok karlı bir pazar seçeneği sunuyor, kendi ilçelerindeki belediyelerle gıda politikaları mücadelesini etkinleştiren politik eğitimi veriyor, toplumun köylü algısını çok olumlu bir yönde değiştiriyor ve agro-ekolojiye geçiş için hafif bir dokunuş kullanıyor.

Kendi ülkelerimizin çoğunda gıda egemenliğini destekleyecek politik kazanımları belki de asla kazanamayacağımıza dair bir umutsuzluk hissediyoruz. Hükümetlerimiz köylülere karşı çok düşmanca; tarım ticareti ve Walmart ve Carrefour gibi süpermarket zincirleriyle de fazlaca içli dışlı görünüyorlar. Böyle hissettiğimiz zamanlarda Bogota deneyimini düşünmeliyiz. Eğer bu Kolombiya'da *bile* yapılabildiyse bunu *her yerde* yapabiliriz.

Bogota köylü çiftçilerin pazarıyla ilgili daha fazla bilgiye aşağıdaki İspanyolca internet sitesinden erişilebilir: www.ilsa.org.com

Daha Fazla Bekleyemeyiz

Ibrahim Coulibaly, Mali (ViaCampesina)
– www.viacampesina.org

[...][...]1980'lerde ekonomimizin çöküşü ve büyüyen devlet borçları Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu'nun ülkelerimizi yapısal uyuma mahkum etmesine neden oldu. Bize devletin yetersiz olduğu ve özel sektör için daha fazla imkan yaratmamız gerektiği söylendi. [...] Bize başarılı bir yöntem olmadığı söylenen sürdürülebilir aile çiftçiliğine desteğimizi kesmemiz gerektiği söylendi [...]. İhracat amacıyla ve yurtdışında satılacak şekilde çok düşük ücretle örneğin pamuk, kahve, yer fıstığı gibi daha çok endüstriyel ürün üretmemiz söylendi. Bu sloganlarla pirinci Asya'dan, şu anda oldukça istikrarsız olan sütte ve unu Avrupa'dan satın aldık. Çiftçi aileler ve ödeme gücü yetersiz olan aşırı borçlanmış ülkeler için cehennem başlamış oldu. Daha sonra uluslararası finansal kurumların kriterlerine uyarak rekabetçi olmaya sevk edildik ve devletimizin artık bizi koruyabilecek yetkisi yoktu. Gümrük tarifelerimiz yürürlükten kaldırıldı ve pazarlarımız liberalleşti. Başka yerlerden gelen gıda ürünleri pazarlarımıza girerek bizi fiyat değişimlerine karşı daha istikrarsız hale getirdi [...] Ancak bu "çözümler" in hiçbiri bizi yoksulluktan çekip çıkarmaya yetmedi. Tam aksine daha da zayıfladık. [...] Bugün, yeni zorluklarla baş başayız: İklim değişikliği, mali spekülasyon, tahmin edilemeyen uluslararası pazarlar, petrol üretmek için topraklarımızı ele geçiren gelişmiş ülkelerin yeni politikaları... [...] Tüm bunlara ve hiçbir yardım olmasına rağmen, sürdürülebilir aile çiftliği hâlâ yok olmadı. Ancak maalesef devletlerimizin ulusal düzeyde gıda üretimine dayanan gıda güvenliğinin gerekliliğinin farkında olsun diye mevcut krizden biz de nasibimizi almak zorunda kaldık. Biz sürdürülebilir aile çiftlikleri olarak sivil toplumdaki diğer aktörlerin de desteğiyle fiyat istikrarsızlığının sorununu çözmek için şunların gerekli olduğuna inanıyoruz:

- Kendi yerel pazarlarımıza ve bölgesel entegrasyona öncelik vermek [...]
- Verimlilikte büyük oranda dengesizlik yaratan üretim modellerini ve çiftçiler arasındaki bütün rekabeti durdurmak [...]
- Sürdürülebilir aile çiftliğimizin sistemlerinin istikrarını bozan politikaları durdurmak. Fazla üretim olduğundan uygulanandamping, yetersiz üretim olduğunda ise bir daha üretmemize izin verilmeyen ürünlerin ihracatına getirilen kısıtlama nedeniyle sıkıntı yaşıyoruz.
- Devletlerimiz bizi destekleyecek politikaları benimsemeli ki biz de nüfusumuzu beslemek üzere yatırım yapabilelim.
- Fiyatları sabitlemek için birtakım yöntemler mevcut: uygun gümrük tarifeleri, farklı seviyelerdeki stratejik hisse senetleri, spekülötlere karşı yapılan düzenlemeler,...
- Sürdürülebilir aile çiftçileri, kadınlar ve kırsal bölgede yaşayan savunmasız grupların kendi adlarına seferber edilen fonlara ulaşabilmesi gerekir ki artık kendi onurlarıyla çalışıp yaşayabilsinler.

Gıda Egemenliği, gerçekler temelinde bir çözüm

Bir politikacı açlığa, iklim değişikliğine ve finansal krizlere hitap edebilecek tek bir çözüm olduğunu söylerse ona yalancı dersiniz. Ve haklı da olursunuz. Bunların hepsini birden çözecek bir sihirli değnek olamaz. Buradaki sorun artık büyü zamanlarda yaşıyor olmamıza rağmen politikacılarımızın yalnızca bir sihiri kullanmak istemesi – serbest piyasanın sihiri. Son yıllardaki uluslararası toplantılarda her zaman dünyanın gıda ihtiyacının nasıl karşılanacağına ve iklim değişikliğinin nasıl durdurulacağına dair şeyler duyduk. Var olan piyasanın derinleştirilmesi gerektiğini, serbest ticaretin sarsılmaz olması gerektiğini, genetiğiyle oynanmış mahsullerin dünyayı kurtarabileceğini ve sadece havadaki karbona ve toprağa birer fiyat etiketi koyarsak piyasaların yenileneceğini ve değişeceğini duyduk.

Kapitalist ilerlemenin düşünce biçiminin en fazla gösterdiği örneklerden birisi toprak gaspıdır¹ – yabancı bir şirketin yerel kullanıcıların toprağını ellerinden alması. Bu gaspı kaynakları kontrolleri altına almak için yaparlar. Sermayedarlar için toprak gaspı küresel açlık oyunları kumarhanesinde yeni bir fiş, yeni bir yatırım aracı ve kumarbazlar için yeni bir spekülasyon konusu olması anlamına gelir. Birçok yatırım projesi ayrıca biyo yakıtları içerir yani her ikisi de daha yüksek gıda fiyatlarına – dolayısıyla açlığa ve sürdürülemez enerji kullanımına neden olur. Bu tarım biçimi en yoksul ve aç insanları dışarıda bırakan tarım biçimidir. Afrika'da Dünya Bankası tarafından incelenen her toprak gaspı vakasında kadınların durumu daha kötüydü. Ve bugün dünyanın her yerinde yetersiz beslenen insanların %60'ı kadınlar ya da kız çocukları.

Çünkü teknolojik-çözümler politik sorunları çözemez

Liderlerimiz her zaman iklim, açlık ve finansal krizlere dair sorunlara hitap edecek teknik çözümler hayal ettiler. Ama bunun alternatifleri mevcut. Bu alternatifleri görmek için hızlıca gerçekleşecek, teknik çarelerin olmadığı gerçeğini kabul etmemiz gerekir çünkü açlık, iklim değişikliği ve finansal krizler teknik sorunlar değildir. Bunlar politik sorunlardır. Bunlar, birkaç güçlü insan eylemlerinin sonuçlarından kaçındıklarında bu sonuçlara onların yerine bizim katlanmamızla ortaya çıkan sorunlardır.

Gıda egemenliği bunun tam zıttıdır. Gıda egemenliğini kısaca tanımlamak zordur ama birçok insan gıda egemenliğini "gıda sistemlerimiz hakkında demokratik konuşmanın süreci" olarak tanımlar. Buradaki en önemli fikir, sürecin demokratik olmasıdır; her bireyin adil ve eşit derecede politikaya katılımını gerektirmesidir. Görüldüğü gibi bu, politikayı engelleyen ve teknik çarelere başvurarak yoksulları susturan, mevcut gıda sistemimizin tam zıttıdır. Gerçek gıda egemenliğinin gerçekleşmesi için politikaya eşit katılımın önünü kapatan şeyleri bitirdiğimiz bir dünya gerekmektedir. Bu da bazı hükümetler ve şirketlerin Dünya Ticaret Örgütü aracılığıyla edindiği eşitsiz güce bir son vermek demek oluyor. Yerelerde büyük toprak sahipleri ve işleyicilerin politik desteklerine bir son vermek demek oluyor. Bankaların halktan aldığı ödeneklere bir son vermek demek oluyor.

Bizim Şartlarımızla, Bizim Dünyamız, Bizim Topluluklarımız

Gıda egemenliği ekolojiye zarar vermek ve iklim değişikliğini artırmaktan ziyade ekolojiyi inşa eden ve karbonların ayrışmasını sağlayan bir çeşit tarım yöntemi olarak bilinen sürdürülebilir çiftçiliğin kapılarını da aralıyor. Ancak bu, aynı zamanda başka şeylerin değişimi anlamına da geliyor. Gıda egemenliğiyle ilgili bir düşünce kendi sloganında yatıyor: "gıda egemenliği kadına karşı her türlü şiddete bir son vermeye ilgilidir." Gıda egemenliği politik eşitlikle ilgilidir ki bu da şu anlama gelir: Kadına karşı gerçekleştirilen hem fiziksel şiddete hem de kadınların ürünlerini piyasada zararına ihracattan dolayı satamamasına, kız çocuklarını okula gönderememesine ve evde ve toplumda eşit katılım gösterememesine neden olan sistemsel şiddete bir son vermek. Gıda egemenliği eşitlik olmadan gerçekleşemez. Ancak eşitlik gerçekleştikten sonra bile sihirli bir değnek her şeyi düzeltemez. Gerçek gıda egemenliği bir topluluğun kendi gıda sistemiyle ilgili demokratik kararları kendi kendine alması meselesidir. Bu da yeri geldiğinde hata yapabile ya da düştüğümüzde yeniden kalkmak için sistemi yeniden kurma hakkına sahip olma anlamına gelir.

Bu ayrıca vaatlerin olamayacağı anlamına gelir. Peki hem hata yapma özgürlüğünü garantiye alıp hem de nasıl yerine getirilemeyecek vaatler sunabilirsiniz? İşte gıda egemenliği tam olarak böyle bir şey sunuyor. Gıda egemenliği hayal dünyasında yaşamaya son verip gerçekçi alternatiflerin başlamasına ön ayak oluyor. Gıda egemenliği hepimize, bugün dünyadaki tüm zorluklara göğüs gerebilecek; toplulukların gelişmesine, öğrenmesine yetebilecek ve yardımlaşma ve beraberlikle ilk defa kendi kendimizi kurabileceğimiz bir güç sunuyor.

1 - Toprak gaspı ile ilgili daha fazla bilgi edinmek için Nyeleni bülteninin 0 ve 9 sayılı internet baskılarını www.nyeleni.org adresinden okuyabilirsiniz.

alandan sesler

Direnış ve Alternatiflere Dair Kısa Öyküler

Gıda egemenliği: Yerli Halkların Yaşama Biçimi

Rocio Cahimuel Alfusi, Chijalita Fici'nin başkanı, Ekvador
Ekvador'da gıda egemenliği yerli ve köylü örgütlerin temel meselelerinden biridir. 2002'den beri gıda egemenliği ayrıca anayasal bir haktır. Bu nedenle devletin görevi bunu destekleyecek politikalar ve kanunlar geliştirmektir. Ancak, yerel halklar, Montubiolar, Afroekvadorlular ve köylüler için gıda egemenliği bir yaşama biçimidir. Sebze üretimi eskiden kalma uygun teknik ve yöntemler uygulanarak gerçekleştirilir. Bu teknik ve yöntemlerde tohumlar yeniden ıslah edilip yeniden kullanılır; agro-ekolojik takvime göre ay döngüsüne sadık kalınır ve ailelerimiz ve topluluklarımız için sağlıklı beslenmeyi garantilemek adına ürünler çeşitlendirilir. Biz çocuklarımıza özellikle Doğa Ana'yı korumak için bu becerileri ve "taytas ve mamas"la ilgili bilgileri aktarıyoruz. Birkaç kişinin veya kurumun tekelinde bulunan monokültür tarımı ve genetiği değiştirilmiş ürünleri teşvik eden tarım sektörleri tarafından üretilen gıdaların aşırı tüketimini önliyoruz. Aile çiftçiliğine değer biçebilecek yeni girişimleri teşvik ediyoruz. Taze üretim sunduğumuz ve üretici ile tüketici arasındaki karşılıklı yardım ilişkisi kurduğumuz dayanışma kermesleri aracılığıyla alternatif pazarlar arıyoruz. Eğer mevzu gıda egemenliğiyse şu anda bazılarının tekelinde bulunan su ve toprak gibi kaynakların da yeniden dağıtılması ve üreticilere finansal ve teknik destek verilmesi için birtakım politikalara ihtiyaç duyulduğu da göz önünde bulundurulmalı. Ayrıca gelir sağlamasının önünü açan örgütsel formlar yaratan, ev içi ekonomiyi daha iyi idare eden kadınlar hareketleri değer verilmesi ve alanda yaptıkları işlerin tanınması gerekir.

Elde Etme Hakkı

Cairo Laguna, Nikaragua Geleneksel Balıkçılık Federasyonu
Biz geleneksel balıkçılar bütün ülkelerdeki yerel yönetimler tarafından daha çok göz önünde bulundurulmalı ve daha çok itibar edilmeliyiz ve bunun için Gıda Egemenliği'ni elde edecek toplumsal hareketlerin gündemindeki meşru yerimizi yeniden talep ediyoruz. Benim yaşadığım bölgede balıkçılık sektöründeki üretimin yüzde 95'i ihraç ediliyor. Bu da fiyatlar çok yüksek olduğu için nüfusumuzun bu gıdaya ulaşamadığı anlamına geliyor. şu anda Nikaragua'da, aynı Pescanova vakasında olduğu şekliyle balıkçılık sektöründe bulunan ulus aşırı şirketlerin arttığını gözlemliyoruz. Orada da 5 yıldan az bir sürede ülkede karides üretiminin yapıldığı bölgelerin yüzde 70'i bu şirketlerin eline geçti ve küçük ölçekli balıkçı toplulukların imtiyazları ellerinden alındı. Pescanova eskiden var olan bir şirketle sessizce ortaklığa başladı ve toplulukların imtiyazlarını doğrudan ellerinden aldı. Bu topluluklar belirli bölgelere sahipti, ancak fonları ve etkinlik geliştirmek için kaynakları yoktu. şimdi bütün kazançlıkeyi terk etti, balıkçılar işsiz bırakıldı ve ailelerinin geçimlerini sağlamak için yasadışı balıkçılık yapmak zorunda kaldı. Bu durum bazı yoldaşların ölümlüyle sonuçlanan şiddetli karşılaşmalara yol açtı. Bu alanlar topluluklara iade edilmeli ve devlet bunun için yardımcı olmalıdır. Biz geleneksel balıkçılar gıda egemenliği için verilen mücadeleye destek olmalıyız. Köylülerin yaşamı, geleneksel balıkçıların yaşamı ve yerel toplulukların yaşamı açlık ve yoksulluğa karşı verilen etkili savaşta bizim ana sancağımız olmalıdır. İspanyolca dilinde yapılan bütün röportajı dinlemek için bakınız: <http://www.radiomundoreal.fm/Saliendo-a-flote?lang=es>

Avrupa'da Gıda Egemenliği

Ludwig Rumetshofer, Genç Çiftçi, ÖBV- Via Campesina Avusturya
Ben, genç bir çiftçi olarak, çiftçiliğin toplumumuzun belkemiği olduğunu söyleyebilirim. Çiftçilik beslenme şeklimizi belirliyor, peyzajımızı şekillendiriyor ve doğayla olan ilişkimizin büyük parçasını kuruyor. Bundan dolayı, çiftçilik yaşama tarzımızın en azından bir kısmından sorumlu. Bunları göz önünde bulundurursak TARIM'ınyönünü yeniden düşünmemiz gerekir. Bu sadece tarım şirketlerinin gıda veya at eti skandallarını öğrenmemizden ibaret değil. Aynı zamanda Avrupa'daki tarım yapılan alanların 2007'den beri yok edildiği ve ihraç edilen tarımsal ürünlerin çiftlikleri ortadan kaldırdığını öğrenmemiz ve bu nedenle başka bölgelerde hayatta kalan çiftlikleri düşünmemiz ve bunlar için alternatif yollar aramamız gerekiyor. Ben alternatifimi Avrupa Gıda Egemenliği Hareketi – Nyéleni Avrupa altında buldum. Avrupa'nın dört bir yanından farklı farklı örgütler (çiftçi örgütleri, tüketici örgütleri, çevreci örgütler, sosyal adalet örgütleri vb.), kolektifler ve bireyler, 2011'de Krems'te gerçekleşen Nyéleni Forum'undan önce çoktan Gıda Egemenliği konseptiyle çalışıyorlardı. Biz o forumda Avrupa bağlamında Gıda Egemenliği'nin ne olduğunu tanımladık; çeşitliliğimizin gücünün farkına vararak ve ortak hedefler belirleyip ortak hareket ettiğimizde gıda kültürümüzü ve toplumumuzu dönüştürebileceğimizi görerek Gıda Egemenliği için Avrupa genelinde bir hareket oluşturduk. Daha fazla bilgi için: www.nyelenieurope.net

Göçebe topluluklar o toprakların bir parçası

Houshang Naderpour, Qashqai Kabile Konfederasyonu, İran
Bizim dilimizde çok yaygın olmasa da "gıda egemenliği" terimini duymuştum. Tek bildiğimiz bizim yaşama biçimimiz ve meraları kullanım şeklimizin sürdürülebilir olduğuydu. Ancak zengin ve güçlü gruplar arazileri tekeline almaya başladılar. Önce en iyi topraklar alındı. Bu genellikle resmi olarak toprak kullanım hakkının değişmesi ve toprakların özelleştirilmesiyle gerçekleşti. Dirlik ve geleneksel düzen bozuldu. Meraların kamulaştırılması nedeniyle İranlı göçebe çobanlar kendi yaşam biçimlerini terk etmek zorunda kaldı. Bunun yanı sıra göçebelerin beslenmesi ve fiziksel refahitehlikeye girdi. Bizim topluluğumuzda modern ve endüstriyel gıdaları sindiremeyen birçok insan var. Başka bir yere yerleşmek zorunda kalan özellikle şehrin çeperlerine itilen bizler birçok hastalıktan muztarız. Topraklar alındıktan sonra her şey değişti. Artık kendi kaderimize sahip olamıyoruz, hatta kendi yediklerimize bile. Nesiller boyu otlaklarda yaşayan göçmen topluluklar kendilerini o toprakların bir parçası hissediyorlardı ve toprak da onların bir parçasıydı. Topraklarını kendileri ve gelecekleri için önemsiyorlardı. Eski sözleşmeler (toplulukların birbirlerinin topraklarına erişebildiği zamanlarda) sadece toprakları kapsamıyordu; aynı zamanda bölgedeki ağaçları ve vahşi yaşamı da içeriyordu. Topluluklar toprakları, vahşi yaşamı ve orayla bağlantılı her şeyi gördü ve onların bir parçası oldular. şu an yapılması gerekli olan şey o toprakların idaresinin göçebe topluluklara geri verilmesi. Bu zor bir şey, ancak imkansız değil. Biz aynı zamanda her yerde geleneksel gıdalarımızı iyileştirmeliyiz. Bunun için yatırım ve BM ve devletlerin desteği gerekli. Ortada kaybolan ve yeniden bulunması gereken bir yerel kültür var.

Kadınlar gıda egemenliği'ni inşa ediyor

Kapitalist ve ataerkil olan içinde bulunduğumuz ekonomik sistem, üretimi ve yeniden üretimi birbirinden ayırır. Bu ayrıma karşıt olarak feminist ekonomi bu ayrıma karşıt olarak, ev işi, toplum hizmeti, çocuk bakımı gibi biyolojik ve toplumsal yeniden üretimleri de dahil etmek için iş gücü kavramını tekrar genişletir. Gıda Egemenliği'nin tadı gıda üretim ve tüketim modellerinin her ikisinin de değiştirilmesiyle çıkar. Bu da yemek yapmaya, beraber yemek yemeye, paylaşmaya zamanın olması ve hatta kendine vakit ayırabilme anlamına gelir. Daha çok vaktimiz olması için ne fast food yemeklere ne de konserveleme ihtiyacımız var. Bunun için yeniden üretimi destekleyen kamu politikalarına ihtiyacımız var. Örneğin okullardaki ve popüler restoranlardaki yemekler ve herkes arasında iş (ev işi ve çocuk bakımı dahil) bölümü!

Gıda egemenliği ilkesi kadının toplulukların temel dayanaklarındaki ya da gıda üretimindeki yerini gerek çiftçilikte (kadın çiftçiler gıda üretiminin yüzde 60-80'ini karşılıyor) gerek aileleri için yapılan yemeklerde gündün güne daha çok fark ediyor. Bu ilke aynı zamanda toprağın, araçların ve kadın ve erkeklerde üretim şartlarının eşit şekilde dağılımını da kapsıyor. Son yıllarda, kırsal bölgelerde yaşayan ailelerin en azından dörtte birinde aile reisinin kadın olduğu tahmin ediliyor. Fakat, kadınlar hâlâ politikaya ve karar alma süreçlerine katılmada erkeklerle eşit düzeyde göre sahip olmamışlardır. Pratikte, **artan pazar ekonomisi zaten var olan eşitsizlikleri daha da şiddetlendirme eğilimi yaratmakta**. Hem tarım şirketlerinde var olan emek

sömürsü hem de kadın ve erkeğin toprağa erişiminin farklılaşması bu eşitsizliklerden sayılabilir. Toprak satıldığında ve toprak kullanımını azaldığında, ailenin erkekleri özellikle dul ve boşanmış kadınların daha önceden sahip oldukları toprağı erişim haklarını azaltıyor.

Gıda egemenliği yalnızca kadınların bağımsızlığı ile gerçekleşebilir. Bu yüzden, kadın güçlenmesinde hatta toplumsal hareketlerin kendisinde kolektif süreçlerin olması gerekir. Kadınların kendi örgütlenme mekanizmalarını harekete geçiren bazı fikirler şunlardır: örgütlerde kadın gruplarının oluşturulması; kadınların eşit katılımını garantilemek için kota uygulaması; kadın veya erkeği belli bir görevle özdeşleştirmekten kaçınılması (tarım alanından örnek verecek olursak erkek makina kullanır; kadın çilek toplar gibi); liderlik rollerinde kadınların varlığı; annelerin harekete katılımını artırmak için çocuk bakımında yardım sağlanması; hareket tarafından yayınlanan ve/veya kullanılan materyallerdeki dilin ve içeriğin uyumlu olması; etki uyandırmak adına konu hakkında kadınlara ve erkeklere eğitim verilmesi, **ve daha fazlası... Tüm bunları kendi örgütünüz içinde gerçekleştirin!**

Ayrıca BM Özel Sözcüsü Oliver De Schutter tarafından, 3 Şubat 2013 tarihinde yazılan Gender and right to food isimli raporu okuyabilirsiniz: http://www.srfood.org/images/stories/pdf/officialreports/20130304_gender_en.pdf

Eyleme Geç! Sen ne yapabilirsin ?

Gıda egemenliği mücadelesinin içine giren bütün hareketler ve örgütler aynı amacı paylaşıyor, ama her ülkede bu mücadele farklı şekilde evriliyor. Gıda sistemimizi yeniden kontrol altına almak ve toplumu dönüştürmek adına yerel bölgelerden birçok farklı girişim yükseliyor!

Çevrendeki Gıda Egemenliği'nin şekillenmesine yardım et!

Daha eşitlikçi bir sistem ve toplum için yaratıcı öneriler

Düzenlemeleri ve yürütülen politikaları değiştirmek için mücadeleye katıl ve şunları teşvik eden projeleri destekle:

- * Aile çiftçileri, geleneksel balıkçılar, göçebe çobanlar ve yerel girişimciler tarafından yine yerel ve ekolojik açıdan doğru bir şekilde üretilen gıdalar. Farklı yerel çözümler gıda kooperatiflerinde, Toplum Destekli Tarım Demekleri (CSA)'nda, çiftçilerde pazarlarda, her yerde;
- * Gıda üretiminde ve toplumda kadının rolü;
- * Küçük bütçeli gıda üreticileri, gıda ve tarımışçileri, özellikle de göçmen işçileri için adaletli ücretlendirme;
- * Yerel toplulukların kendi toprakları üzerinde kontrolü ve geleneksel bilgi;
- * Topraksız ve toprak yoksulu halklar ve gıda üreticiliği yapan topluluklar için iyi kalitedeki toprakların ve diğer kaynakların yeniden dağıtımını içeren gerçek bir tarım reformu ve yerel halkların topraklarının yeniden oluşturulması veya savunulması;
- * Barınma hakkının garantilediği, kent içinde ve çevreinde yapılan tarımın kenti beslemeye katkıda bulunduğu sürdürülebilir ve eşitlikçi bir toplum.

Mevcut neoliberal sisteme karşı direniş hareketleri

Bölgende şunlara karşı savaşılan hareketlere ve kampanyalara katıl:

- * Gıdaların üretim maliyetinden düşük fiyata başka ülkelere satılması;
- * Genetiği değiştirilmiş mahsuller, endüstriyel monokültürbiyoyakıt, tarım ilacı ve gübre kullanımına dayalı endüstriyel tarım, endüstriyel su ürünleri ve balıkçılık ya da entensif hayvan yetiştiriciliği gibi riskli teknolojiler ve uygulamalar;
- * Gıdanın, kamu hizmetinin, geleneksel bilginin, doğal kaynakların ve genetik kaynakların özelleştirilmesi;
- * Toplulukları yerinden eden ve çevreyi mahveden altyapı ve turizm gibi kalkınma projeleri ve maden endüstrisi;
- * Kadınları, yerel halkları, çoban topluluklarını, balıkçı toplulukları ve çeşitli tarım biçimlerini marjinalize eden bütün ataerkil değerler.

Yerli halkların alanları onlar için kendi toplumsal örgütlenmelerinin, ekonomik sistemlerinin ve kültürel kimliklerinin temeli demek. Alan kavramı toprağın sadece verim işlevini değil, aynı zamanda doğal çevrenin, suyun, ormanların, yeraltı madenlerinin, onun üstündeki havanın ve diğer verimli kaynakları da kapsar.

Gıda Egemenliği'nin Altı Temel Ayağı

1. İnsanlar için gıdaya odaklanma: Gıda egemenliği tüm insanların, halkların ve toplumların yeterli, sağlıklı ve kültürel açıdan uygun gıdaya erişim haklarını teslim eder ve bunu bütün gıda, tarım, besi hayvanı ve balıkçılık merkezlerinde uygular. Bu topluluklara açlık çekenler, işgal altında olanlar, çatışma alanında olanlar ve ötekileşenler de dahildir. Ayrıca, gıdanın herhangi bir mal ya da uluslararası tarım şirketlerinin bir parçası olduğu durumları reddeder.

2. Gıda üreticilerinedeğer verme: Gıda egemenliği yapılan katkılara değer verir ve onları destekler; kadınların, erkeklerin, köylülerin, küçük aile çiftçilerinin, çobanların, geleneksel balıkçı halklarının, orman köylülerinin, yerli halkların ve içinde gıdaları yetiştiren büyüten ve hasat eden göçmenlerin de bulunduğu tarımda ve balıkçılıkta çalışan işçilerin haklarına saygı gösterir; bu insanları değersizleştirilen, onları yok eden ve geçim kaynaklarını tehdit eden politikaları, eylemleri ve programları reddeder.

3. Gıda sistemlerini yerelleştirme: Gıda egemenliği gıda üreticilerininve tüketicilerin daha da yakınlaştırır; her ikisini de gıdayla ilgili alınan karar verme süreçlerinin merkezine alır; gıda üreticilerininidampingten ve yerel pazarlardaki gıda yardımından korur; tüketicileri düşük kaliteli ve sağlıksız gıdalardan, ayrıca uygunsuz gıda yardımı ve GDO'lu gıdalardan korur; sürdürülemeyen ve adaletsiz uluslararası ticareti teşvik eden ve buna bağlı olan yönetim yapılarını, anlaşmaları ve uygulamaları reddeder; kayıt dışı kurumların ortadan kalkması için destek verir.

4. Kontrolü yerelden sağlama: Gıda egemenliği yerel gıda üreticilerinebağlı toprakları, arazileri, otlakları, suları, tohumları, besi hayvanlarını ve balıkçı toplumlarını kontrol eder ve onların haklarına saygı duyar. Gıda üreticileribunları toplumsal ve çevresel olarak sürdürülebilir olacak şekilde kullanabilir ve paylaşabilir, böylelikle çeşitlilik korunur; gıda egemenliği yerel toprakların jeopolitik sınırları aştığını fark eder ve yerel toplumların kendi topraklarını kullanma ve orada yaşama haklarını garanti eder; farklı bölge ve topraklardaki gıda üreticileriile farklı sektörlerden gelenler arasındaki pozitif etkileşimi teşvik eder, bu sayede iç çatışmaların ya da yerel ve ulusal otoriteler arasındaki çatışmaların çözülmesine yardımcı olur ve doğal kaynakların, kanunlar, ticari anlaşmalar ve fikri mülkiyet hakları rejimi aracılığıyla özelleştirilmesine karşı çıkar.

5. Bilgi ve Beceri Geliştirme: Gıda egemenliği gıdayı üretenlerin ve onların yerel örgütlerinin beceri ve yerel bilgilerinin üzerine kurulmuştur. Bu sayede üreticileryerelleşmiş gıda üretimini ve hasat sistemini korur, geliştirir ve yönetir; ayrıca bir yandan bu bilgeliği desteklemek ve bir sonraki nesillere aktarmak için uygun araştırma sistemleri geliştirir; bu sistemlerin altını oyacak, onları tehdit edecek veya zarar verecek teknolojileri (örn. genetik mühendisliği) reddeder.

6. Doğayla beraber çalışma: Gıda egemenliği doğanın katkılarını birçok farklı alanda kullanıyor. Düşük dış girdili argo-ekolojik üretim ve ekosistemin maksimum oranda katkı sağladığı, özellikle iklim değişikliğine rağmen esnemenin ve uyumun geliştiği hasat sistemler bunlara örnek. Gıda egemenliği gezegeni iyileştirmeye çalışır ki gezegen de bizi iyileştirsin; ve yararlı ekosistem işlevlerine zarar veren, enerji tüketen tek kültürlü tarıma ve besi hayvanı fabrikalarına bağlı olan yöntemlere karşı çıkar; ayrıca çevreye zarar veren ve küresel ısınmaya katkıda bulunan zararlı balıkçılık pratiklerini ve diğer endüstriyel üretim yönetimlerini de reddeder.

Sentez Raporu'ndan, Mali 2007

Gıda Egemenliği ne zaman ve nerelerde yer aldı?

(*Food Policy for People: Incorporating food sovereignty principles into State governance*, isimli 2009 makeden alınmıştır)

Geçtiğimiz 10 yılda, ülkeler gıda egemenliğini anayasalarında ve ulusal kanunlarında barındırmaya başladı. Ancak, en büyük başarıyı gösteren ve gerçek uygulamalarla gıda egemenliğini somut programlar aracılığıyla harekete geçirenler, küçük bütçeli üreticileri ve agro-ekolojik çabaları destekleyecek kanunların izini süren ülkelerdi.

* 1999 – Venezuela büyük bir referandumla Venezuela Bolivar Anayasası'nı onayladı. 305., 306. ve 307. Maddeleri gıda egemenliği çerçevesinde kısımlar barındırıyordu.

* 2001 – Venezuela Toprak Yasasıtarım reformundan bahsediyordu.

* 2004 – Senegal Millet Meclisi LOASP yasasını geçirdi. Bu yasa CNCR (Kırsalda yaşayanlarDiyaloğu Ulusal Konseyi) köylü örgütünden etkilenen gıda egemenliği ilkelerini içeriyordu.

* 2006 – Mali Millet Meclisi Tarımsal Yönelim Yasası'nı (LAO) onayladı. Bu yasayla beraber Mali'deki gıda egemenliği için gelecekte yapılacak uygulamaların zemini hazırlandı.

* 2007 (15 Ocak)- Nepal, gıda egemenliğini halkların hakkı olarak tanıyan geçici anayasasını bir sonraki idare döneminde uygulanmak üzere onayladı.

* 2008 (Temmuz)- Venezuela gıda egemenliğine desteğini devam ettirmek adına bazı yasalar çıkardı: Gıda Güvenliği ve Gıda Egemenliği Yasası; Entegre Tarım Sağlığı Yasası; Halk Ekonomisini Kalkındırma Yasası; Küçük ve Orta Çaplı Sanayilerini ve Toplumsal Üretim Birimlerini Kalkındırma ve Teşvik Yasası.

* 2008 (28 Eylül)- Ekvador'da gıda egemenliğini tanıyan yeni anayasa onaylandı.

* 2009 (25 Ocak) Bolivya'nın yeni onaylanmış anayasası, yerli halkların hakları yanındahalkların gıda egemenliği hakkını da tanıyordu.

* 2009 (17 Şubat)- Ekvador Gıda Egemenliği Rejimi, Gıda Egemenliği'yle ilgili Organik Kanun'u onayladı.

* 2009 (18 Haziran)- Nikaragua Millet Meclisi 693 No'lu Gıda ve Beslenme Güvenliği ve Gıda Egemenliği'yle ilgili yasayı uyarladı. Nikaragua gıda egemenliği ve gıda erişim hakkıyla ilgili birçok farklı ulusal gıda programına sahip. Bunların içinde Sıfır Açlık, Sıfır Tefecilik, Gıda Egemenliği ve Yaşam Güvenliği bulunuyor.

Oku, dinle, seyret ve paylaş

Gıda Egemenliği hakkında daha fazla bilgi almak isterseniz www.nyeleni.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

2007 yılında yapılan Nyeleni Forumu'nun Deklerasyonu'nu: <http://www.nyeleni.org/spip.php?article290>

2007 yılında yapılan Nyeleni Forumu'nun Sentez Raporu ve Eylem Planı'nı: <http://www.nyeleni.org/spip.php?article334>

- Michel Pimbert, *Towards Food Sovereignty*, IIED 2009 - <http://www.iied.org/towards-food-sovereignty-reclaiming-autonomous-food-systems>
- Peter Rosset, *Food Sovereignty - Global Rallying Cry of Farmer Movements*, 2003 - <http://www.foodfirst.org/en/node/47>
- Raj Patel Guest Editor, *Food sovereignty*, Journal of Peasant Studies, (2009) 36: 3, 663 – 706 - <http://dx.doi.org/10.1080/03066150903143079>
- La Via Campesina et. al., *Our World is not for sale: Priority to Peoples' Food Sovereignty*, 2001 - <http://www.voiceoftheturtle.org/library/2001-11-1%20Peoples%20foodsovereignty-en.htm>
- National Family Farm Coalition and Grassroots International, *Food Sovereignty*, 2010 - <http://namanet.org/files/documents/Food%20Sovereignty%20Booklet%202010.pdf>
- Margaret Ellinger-Locke, *Food Sovereignty is a gendered issue*, 2010 http://works.bepress.com/cgi/view-content.cgi?article=1000&context=margaret_ellingerlocke
- More information on the European Nyéléni Forum held in 2011 at <http://www.nyelenieurope.net/en/>

